

**Sociologický výzkum televizního chování: Faktory ovlivňující dobu strávenou sledováním televize**

Diplomantka předkládá práci, která má dva hlavní cíle, “pojednat téma sledování televize očima sociologie, dále pak představit měření televizní sledovanosti a s ním související výzkumy v ČR.” (s. 95) Ač jsou vymezené cíle poměrně vágní, v kombinaci s využitím zajímavých dat, které se autorce podařilo získat, slibovaly zajímavou a na české poměry originální analýzu.

Slibná očekávání se ovšem autorce podle mého názoru nepodařilo naplnit, neboť práce vykazuje několik zásadních nedostatků, které práci staví na hranici přijatelnosti.

Za prvé, chybí teoretické zakotvení tématu, které by umožnilo autorce vymezit výzkumný problém, stanovit hypotézy a na tomto základě pak interpretovat data. Úvodní krátká kapitola, která má snad představovat teoretickou část, naplňující první cíl práce, je tematicky nespojitá, obsahuje zavádějící formulační nepřesnosti (viz např. autorčino představení Bellovy teorie) způsobené zřejmě i tím, že autorka používá k představení prací nepřijatelné, nebo alespoň problematické zdroje (viz níže). Z tohoto důvodu podle mého názoru první cíl práce není naplněn – chybí zpracování toho, proč je důležité se zabývat objemem času věnovaného sledování televize, jaké může mít překročení určité hranice důsledky pro společnost a pro jedince, jaký podíl ATS je připisatelný přímému sledování televizi, jaká je současná sociologická reflexe posunů v rozložení volnočasových aktivit u různých sociodemografických skupin a jaké sociální konsekvence jsou tomu připisovány (tj., autorka v práci nevyužívá odborné zahraniční zdroje zaměřené na zkoumanou problematiku). Absence teoretického zakotvení a jasného vymezení výzkumného problému pak vede k tomu, že v práci nejsou hypotézy, jež by na základě analýzy dat autorka ověřovala či vyvracela, a není tady ani žádné vodítko, jak interpretovat zjištěné výsledky. Počínaje stranou 38 není kromě jednoho odkazu na ČSÚ a dvou odkazů na klasifikace socioekonomického statusu využít žádný jiný (buď i odborný) zdroj, celá interpretace výsledků třídění dat je tak vedena pouze autorčinými subjektivními dojmy a domněnkami, které jsou někdy navíc vydávány za fakta (např. s. 49, 70).

Za druhé, autorka neprokázala schopnost psaní odborného textu na základě (kritického) studia relevantní odborné literatury. Celý text je založený na odkazech na internetové osobní stránky, weblogy, online tiskové zprávy agentur a další online zdroje, které by měly být používány v oprávněných případech jen jako ilustrace nebo pro doplnění (specifický případ jsou samozřejmě tiskové zprávy, ale k tomu níže), co se týče odborných článků a monografií, autorka využívá téměř výhradně jen jednu knihu (!) od Cairncrossové. Např. McLuhana, jehož českou publikaci má mimochodem uvedenou v literatuře, představuje pouze na základě článku z weblogu Jiřího Dvorníka (s. 8), empirická zjištění Petra Saka nepřebírá z jeho odborných publikací, ale z jeho popularizačních článků na Britských listech (např. s. 20-22). V seznamu literatury chybí zahraniční publikace, množství položek v použité literatuře není nikde v textu přímo využito. Podle mého názoru tak z práce nelze poznat, že by se autorka orientovala byť jen v základech sociologické reflexe zvoleného tématu.

Za třetí, některé části práce působí dojmem, že byly psány před několika lety a autorka si nedala práci s jejich aktualizací – nejvíce to bije do očí v případě digitalizace televizního vysílání, o němž autorka hovoří v budoucím čase (např. s. 25-28).

Za čtvrté, autorka kriticky nezpracovává metodiku získání údajů o ATS a jejího možného vlivu na výsledná data (čtenáře tato otázka napadne zejména při rozložení týdenní ATS dle věku na s. 43).

Konečně za páté, i samotná práce s daty obsahuje několik sporných nebo problematických bodů, obecně spojených s autorčiným přístupem ke zpracování a interpretaci dat. Aniž by se např. diplomantka průběžně zamýšlela nad možnými vztahy mezi proměnnými a pokoušela se je nějak vysvětlit, třídí postupně ATS přes zřejmě všechny dostupné proměnné, které v závěru použije ve vícenásobné regresní analýze, z níž jí „vznikne“ výsledný model na základě mechanického postupu odstraňování nevhodných proměnných. Takto se např. vůbec nedozvíme, jaký je vztah mezi proměnnými „v domácnosti“ a „hlava rodiny“ a zda a proč je třeba dále využívat obě kategorie souběžně, podobně se autorka ani nepokusí o vysvětlení krajových rozdílů v ATS, či neočistí příjem domácnosti počtem jejich (ekonomicky aktivních) členů. Sloučení pětiletých kohort do čtyř skupin neodpovídá rozložení četností dle grafu na s. 43 a je zřejmé, že v tomto případě je následná analýza kontingenční tabulky na základě sloučených kategorií redundantní, stejně jako další sledování vlivu věku na ATS dle desetiletých kohort na s. 47. Do regresní analýzy pak autorka vpustí současně jak klasifikaci dle ESOMARu, tak i její českou verzi, kterou ale předtím obhájí jako vhodnější. Protože se klasifikace vyznačují multikolinearitou, automatický proces vyřazování pak zřejmě z modelu vyhodí českou klasifikaci a ponechá ve výsledném modelu chybně klasifikaci mezinárodní. Podobný problém lze vidět i u položek „počet TV v domácnosti“, „kabelová televize“, „satelit“ a „digitální příjem TV“ a „příjem domácnosti“, u nichž by asi bylo nejlepší nejdříve prozkoumat vzájemné vztahy a v případě nutnosti vytvořit variaci na souhrnný index vlastnictví přenosových zařízení. Ponechávám stranou dílčí interpretační obtíže, kdy např. autorka tvrdí, že „v expertním“ regresním modelu se „jako nejslabší“ projevila proměnná pohlaví, protože dosahuje mezi proměnnými nejvyšší signifikance o velikosti 0,0049 (s. 82), či problematická interpretace grafu č. 9 a jeho využití pro dokazování obecného tvrzení o vlivu počasí na sledovanost.

Co se týče struktury práce, ve třetí kapitole není zřejmé, jaká je návaznost mezi podkapitolami a jaká je logika jejich řazení. Gramaticky a stylisticky je práce na velmi dobré úrovni, z formálních nedostatků je třeba upozornit na chybějící seznam použitých grafů a tabulek. Čtenář také nemá příliš představu o tom, co vlastně některé proměnné znamenají, neboť chybí přiložený dotazník (problematické je to zejména u proměnné „hlava domácnosti“).

Na základě představených problémů a průběhu obhajoby diplomantky doporučuji komisi zvážit, zda práci ohodnotit známkou dobře, nebo ji vrátit k přepracování.

V Praze 13. 1. 2011, Mgr. Petr Lupač: .....